GENDER NORMEN

(SEKSUELE) GEZONDHEID VAN JONGEREN

RSV: RICHTLIJNEN EN PRAKTIJK

Evelien Luts
Sara De Meyer

GHENT UNIVERSITY
ICRH
PIMENTO

FACULTEIT GENEESKUNDE EN GEZONDHEIDSWETENSCHAPPEN

GENDER NORMEN

(SEKSUELE) GEZONDHEID VAN JONGEREN

RSV: RICHTLIJNEN

Sara De Meyer

GHENT UNIVERSITY

ICRH

With the support of THE BELGIAN DEVELOPMENT COOPERATION .be

JOHNS HOPKINS BLOOMBERG SCHOOL of PUBLIC HEALTH

World Health Organization

ICRH

International Centre for Reproductive Health

Opgericht in 1994 als multidisciplinair expertisecentrum op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten

Activiteiten op het gebied van onderzoek, onderwijs en dienstverlening

Wereldwijde partnerschappen, projecten in vier continenten

GHENT UNIVERSITY

THEMA'S EN SPECIFIEKE DOELGROEPEN

Thematische clusters

Seksuele overdraagbare aandoeningen (SOA)

- HIV/AIDS en baarmoederhalskanker …

Contraceptie, Gezondheid van moeder en kind

- Preventie van moedersterfte …

Schadelijke culturele praktijken

- Vrouwenbesnijdenis
- Kindhuwelijken …

Interpersoonlijk geweld

- Seksueel geweld
- Partnergeweld
- …

Specifieke doelgroepen

Migranten, asielzoekers

Adolescenten

Sekswerkers en 'men who have sex with men' (MSM)

GHENT UNIVERSITY

INHOUD

I Global Early Adolescent Study (GEAS):

- Wat? Waarom? Hoe?
- Enkele internationale resultaten
- GEAS in België

II Gender en relationele en seksuele vorming (RSV)

GHENT UNIVERSITY

JOHNS HOPKINS BLOOMBERG SCHOOL of PUBLIC HEALTH

World Health Organization

GEAS: WAT?

Een internationale studie – 15 landen (fase 1) / 9 landen (fase 2)

Gecoördineerd door John Hopkins Bloomberg School of Public Health en de Wereldgezondheidsorganisatie

Doelstelling: Hoe zijn gendernormen gelinkt aan de (seksuele) gezondheid van jonge adolescenten?

GHENT UNIVERSITY

JOHNS HOPKINS BLOOMBERG SCHOOL of PUBLIC HEALTH

World Health Organization

GEAS landen (fase 1)

GEAS landen (fase 2)

GEAS: WAAROM?

Zicht krijgen op evolutie gendernormen (GN) tijdens de adolescentie

Link tussen GN en (seksuele) gezondheid van adolescenten?

Informatie voor begeleid(st)ers en jongeren om bij te dragen aan de (seksuele en reproductieve) gezondheid van jongeren

GHENT UNIVERSITY

GEAS: HOE?

Kwalitatieve fase

Interviews (30 paar) +
Tijdlijn oefening

Focus groep (12)

Kwantitatieve fase

Vragenlijst gezondheid en gender normen

Longitudinale Studie – 3 x data verzameling
Start 1400 adolescenten

GEAS: ENKELE ALGEMENE RESULTATEN

Eerste wereldwijde studie die aantoont dat we gendernomen kunnen meten bij jonge adolescenten (10-14 jaar).

https://www.youtube.com/watch?v=5Iu5iptX8iI

GHENT UNIVERSITY

GEAS: ENKELE ALGEMENE RESULTATEN

Er zijn wereldwijd gelijkaardige normen en attitudes tav gender (on)gelijkheid te vinden

- Meisjes kwetsbaar versus jongens sterk
- Sociale verwachtingen naar meisjes en jongens toe zijn veelal verschillend

Meisjes: beleefd, volgzaam, mooi maar bescheiden
Jongens: moedig, 'interesse' in meisjes, controle

GHENT UNIVERSITY

GEAS: ENKELE ALGEMENE RESULTATEN

Ouders en vrienden zijn belangrijke boodschappers van de normen

Aanleren via sancties en beloningen

GHENT UNIVERSITY

KWETSBAARHEID VAN MEISJES

Well, [when my body changed], I had to be more responsible for my body because different people – I know what they are capable of. My mom taught me, like raping and all that stuff, so I have to be careful and cautious when I am around like – if I am outside or anything. Because this world is cruel, and you never know what will happen.

-Adolescent female, Baltimore

GHENT UNIVERSITY

OUDERS LEREN GENDERNORMEN AAN

I would also stop her and tell her she might get cancer because of having a boyfriend and the moment you sleep with that boyfriend, it will enter your womb, cut it into pieces and then you die. That is how I usually scare them off.

-Parent of a female adolescent, Nairobi

GHENT UNIVERSITY

MAKKELIJKER VOOR MEISJES DAN VOOR JONGENS OM GENDERNORMEN TE DOORBREKEN

Girls can wear both skirts and pants, but boys can only wear pants.

-Adolescent male, Shanghai

Boys who are not like boys will be laughed at by other boys, be despised or talked about, or be called names like gay or faggot *(Baltimore; Ghent)*, or sissy or weirdo *(Shanghai)*.

GHENT UNIVERSITY

III GEAS IN BELGIË

Fase 1: Gent

Fase 2: Gent en Antwerpen

GHENT UNIVERSITY

DATA VERZAMELING GENT – FASE 1

In 8 buurten in Gent: selectie op basis van jaarlijks net inkomen per huishouden

7 groep sessies met jongeren tussen September – November 2014

- 18 meisjes en 12 jongens
- Etniciteit: Turks (12) / Maghreb (8) / Belgisch (5) / Andere (5)

Tijdens zelfde periode individuele interviews met 27 moeders en 1 vader

Resultaten beschreven in 4 wetenschappelijke artikels (met verschillende landen)

GHENT UNIVERSITY

ARTIKEL I: GENDER NORMEN EN ROMANTISCHE RELATIES

Gelijkenissen tussen meisjes en jongens

- Minderheid (jongens en meisjes) al verliefd geweest
- Slechts enkele jongeren hadden al eens een liefje – enkel heteroseksueel

Verschillen tussen meisjes en jongens

- Jongens vragen ‘het aan’
- Enkele jongens hadden reeds meer dan één vriendinnetje

GHENT UNIVERSITY

ARTIKEL II: GENDER NORMEN EN VRIENDSCHAP

GN invloed op de keuze van vrienden - soort activiteiten en de plaats

Minder vrienden van het andere geslacht:

- Gebrek aan gemeenschappelijke interesse’s en/of verwachtingen
- Angst voor onbegrip
- Indien vriendschap van beide geslachten: vnl. in groep

Activiteiten:

- Meisjes: praten, huiswerk, muziek beluisteren, spelletjes spelen, ‘shoppen’ en bij vriendinnen blijven slapen
- Jongens: Minder focus op ‘praten’ en meer op delen van activiteiten, vnl. sport

GHENT UNIVERSITY

PAPER II: GENDER NORMEN EN VRIENDSCHAP

Meisjes en jongens geven aan dat meisjes minder bewegingsvrijheid hebben dan jongens.

Euh, jongens, zij mogen veel laat, … buiten blijven en ook veel met vrienden omgaan enzo. Ma meisjes, zij moeten, … ofwel thuis blijven, allez, da'k weet hè, … of soms ne keer overdag me vriendinnen rondlopen of feestjes bij vriendinnen of … van die dinges. Ma zo echt laat buiten blijven en zo, da nie. 't Zijn meestal de jongens (Jongen, 13 jaar).

GHENT UNIVERSITY

ARTIKEL III: GENDER NORMEN EN RISICO'S BIJ AANVANG VAN DE ADOLESCENTIE

Risico's gerelateerd aan geweld en drugs

Ja, ik zeg het altijd ja, bijvoorbeeld als ze alleen naar school gaat, "met niemand praten", "mooi bus op, mooi bus af". En euh, waar dat mensen roken, niet bij gaan. Die zal één keer kijken, twee keer kijken, de derde keer zal ze meeroken (Gent, ouder)

GHENT UNIVERSITY

ARTIKEL III: GENDER NORMEN EN RISICO'S BIJ AANVANG VAN DE ADOLESCENTIE

Risico's gerelateerd aan seksuele intimidatie, verkrachting, SOA's en zwangerschap

Enkel in Gent wordt het risico voor SOA's en ongewenste zwangerschap ook vermeld voor jongens.

Si il vient me parler je vais dire attention… les femmes peut tomber enceinte… J'ai pas encore dit mais je vais lui dire un jour c'est quand il a une relation avec une femme qu'il prend les préservatifs. Que il fait attention. Que il y a beaucoup de maladies… (Gent, ouder)

GHENT UNIVERSITY

ARTIKEL IV: GENDER NORMEN DOORBREKEN

Meisjes die GN naast zich neerleggen worden meer aanvaard dan jongens die geen rekening houden met GN

Jongens zouden GN doorbreken wanneer ze	Meisjes zouden GN doorbreken wanneer ze
• Niet houden van voetbal • Breien of touwtje springen • Van Barbiepoppen houden • Houden van roze • Make-up dragen • Wandelen “als homo’s”	• Voetballen • Zich kleden als een jongen • Zich sportief of ruw gedragen • Schelden • Naar bars of feestjes gaan • Met hun benen open zitten

GHENT UNIVERSITY

ARTIKEL IV: GENDER NORMEN DOORBREKEN

Een man kan ook iets wat vrouwelijk hebben, maar als ge een echte man wilt zijn… Dat je die dingen moet aanpassen, uw kleding en zo. En ook wel voetbal spelen en zo, allez ja, of niet zo opmaken en zo mascara en nageltjes lakken. Dan zijt ge geen jongen (jongen, 11 jaar).

Wat gebeurt er met meisjes en jongens die zich niet als meisjes en jongens gedragen?
Da is ook wel nie erg. Da is haar eigen idee, ze mag kiezen wa ze doet…
Ma, er zal ook wel over haar gepraat worden, of da ze gelijk jongensachtig is, ma… Da's nie erg… (meisje, 12 jaar)

GHENT UNIVERSITY

ENKELE CONCLUSIES VOOR GENT (FASE 1)

Onze respondenten kennen en onderschrijven traditionele GN

Er zijn ook jonge adolescenten die naar ervaringen verwijzen op basis van gendergelijkheid of die positieve attitudes hebben ten aanzien van gendergelijkheid

De resultaten van Gent zijn een beetje anders dan de resultaten van de andere landen – Waarom?

Veel mogelijkheden! Veel interessante onderzoeksvragen voor de tweede (kwantitatieve) fase van ons onderzoek

GHENT UNIVERSITY

IMPLICATIES VAN DE GEAS RESULTATEN

Interventies op jongere leeftijd met jongens en meisjes zouden waardevol kunnen zijn voor bevordering van gezondheid

Noodzakelijk om alle actoren die traditionele GN doorgeven aan onze kinderen te betrekken

De data is gebruikt voor het ontwerp van nieuwe schalen die toelaten gender equality te meten

GHENT UNIVERSITY

RELATIONELE EN SEKSUELE VORMING EN GENDER

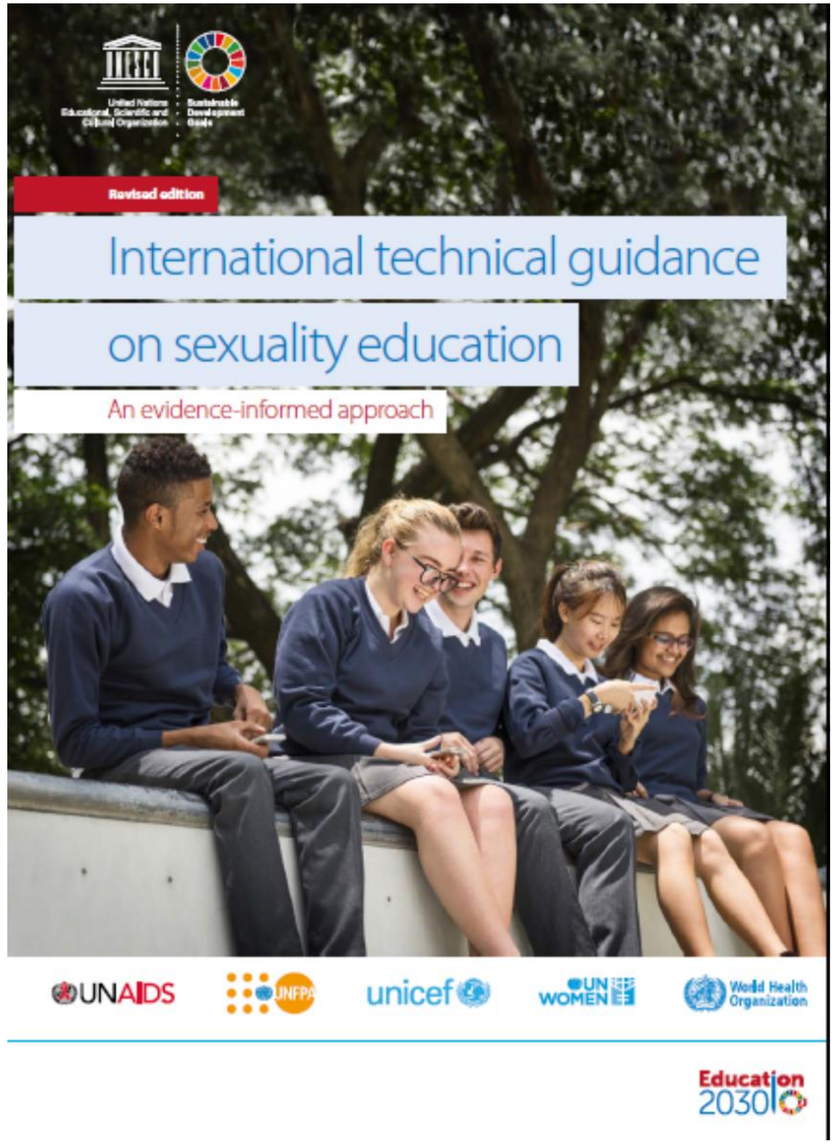

GHENT UNIVERSITY

DOELSTELLINGEN VAN RELATIONELE EN SEKSUELE VORMING (RSV)

1/ Jongeren zijn begeleid in hun seksuele ontwikkeling

2/ Jongeren ontwikkelen attitudes, waarden en normen zodat hun seksuele en relationele leven gebaseerd is op wederzijdse toestemming, gelijkwaardigheid, rechten en autonomie.

3/ Jongeren vermijden risicogedrag. We willen hen in staat stellen om ongeplande zwangerschap, hiv en andere soa's, ongewenste seks en seksueel misbruik te voorkomen.

Bron: https://www.seksuelevorming.be/

GENDER

Gender is de sociale constructie en culturele invulling van vrouwelijkheid en mannelijkheid.

Gendernormen zijn de verwachtingen die een cultuur of maatschappij verbindt aan je sekse.

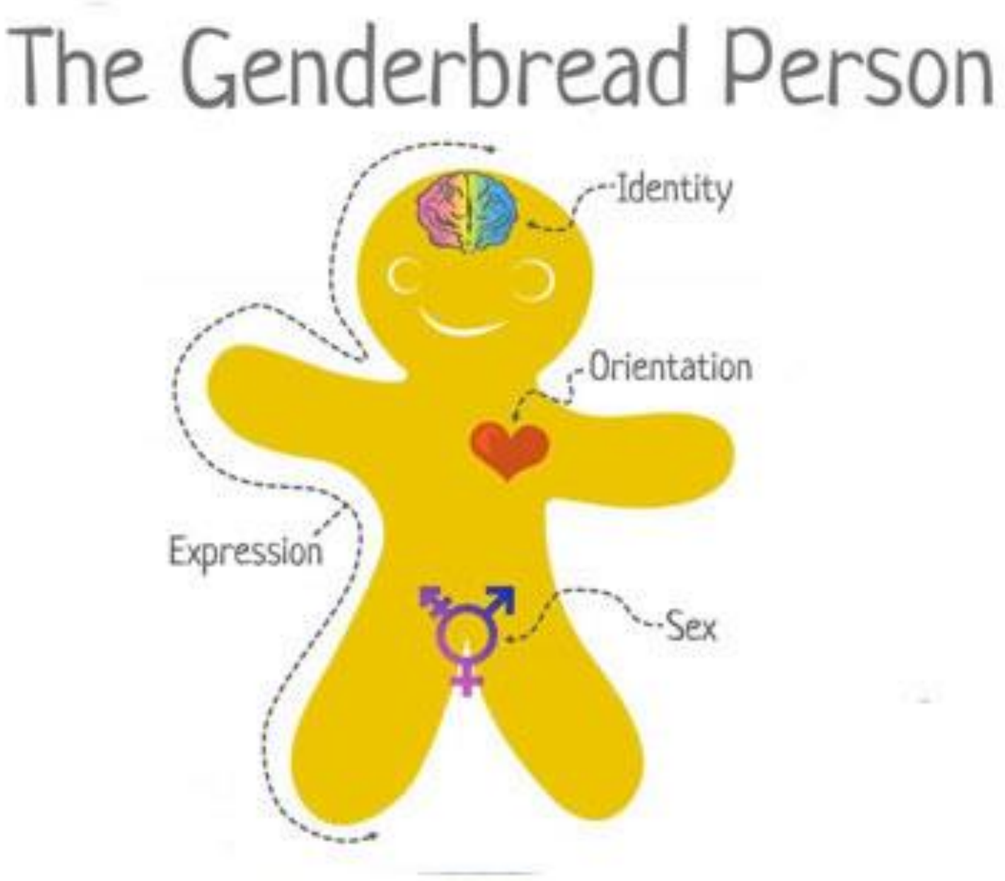

Bron: Shively, M. G., & De Cecco, J. P. (1993). Components of Sexual Identity. In L. D. Garnets & D. C. Kimmel (Eds.), Psychological Perspectives on Lesbian and Gay Male Experiences. New York: Colombia University Press.

RSV EN GENDER

The Case for Addressing Gender and Power in Sexuality And HIV Education: A Comprehensive Review Of Evaluation Studies

CONTEXT: *Curriculum-based sexuality and HIV education is a mainstay of interventions to prevent STIs, HIV and unintended pregnancy among young people. Evidence links traditional gender norms, unequal power in sexual relationships and intimate partner violence with negative sexual and reproductive health outcomes. However, little attention has been paid to analyzing whether addressing gender and power in sexuality education curricula is associated with better outcomes.*

METHODS: *To explore whether the inclusion of content on gender and power matters for program efficacy, electronic and hand searches were conducted to identify rigorous sexuality and HIV education evaluations from developed and developing countries published between 1990 and 2012. Intervention and study design characteristics of the included interventions were disaggregated by whether they addressed issues of gender and power.*

RESULTS: *Of the 22 interventions that met the inclusion criteria, 10 addressed gender or power, and 12 did not. The programs that addressed gender or power were five times as likely to be effective as those that did not; fully 80% of them were associated with a significantly lower rate of STIs or unintended pregnancy. In contrast, among the programs that did not address gender or power, only 17% had such an association.*

CONCLUSIONS: *Addressing gender and power should be considered a key characteristic of effective sexuality and HIV education programs.*

International Perspectives on Sexual and Reproductive Health, 2015, 41(1):31–42, doi: 10.1363/4103115

By Nicole A. Haberland

Nicole A. Haberland is senior associate, Population Council, New York.

GHENT UNIVERSITY

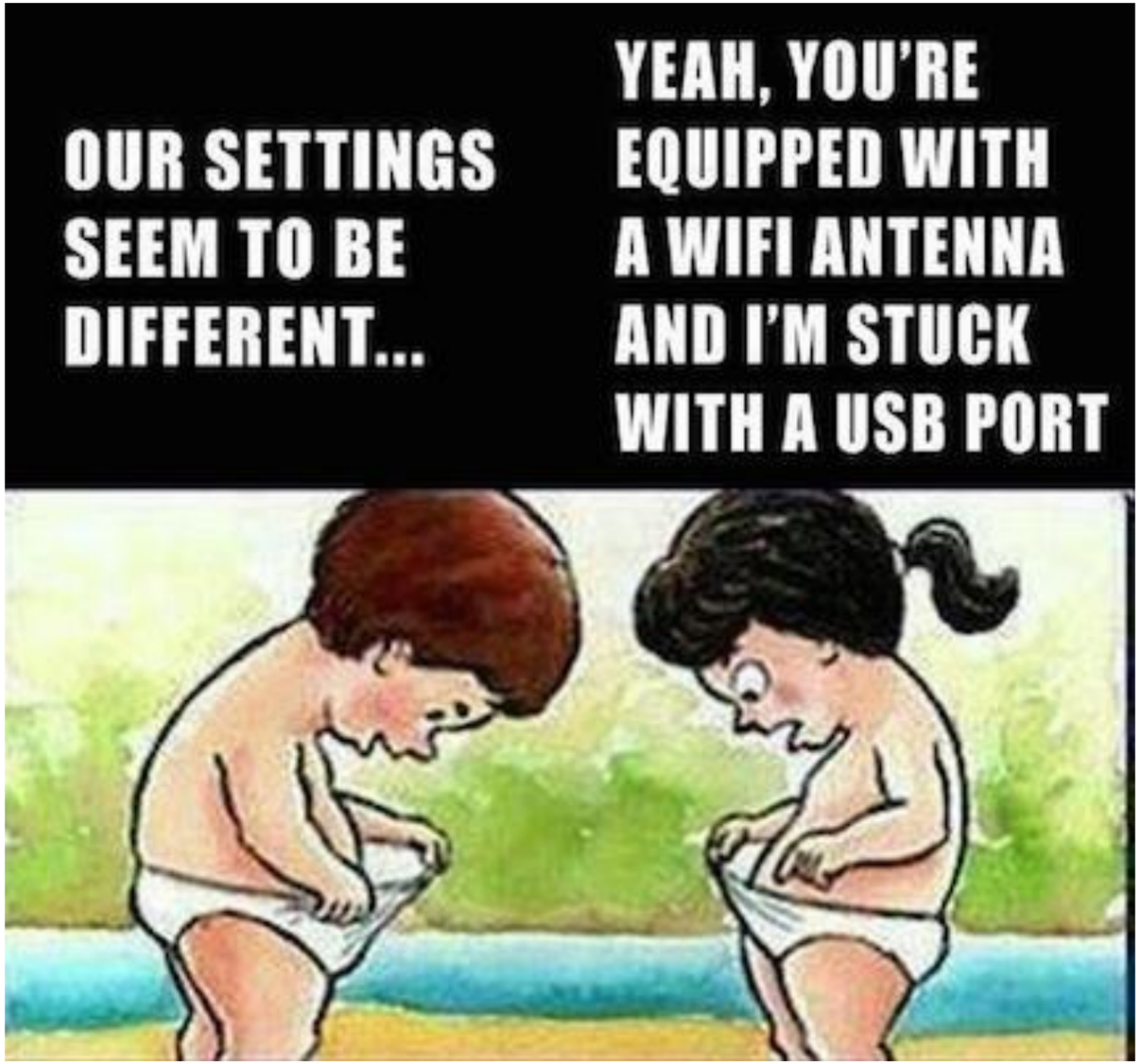

Hoe kunnen we rekening houden met gender in relationele en seksuele vorming?

- Inhoudelijke topics
- Methodologisch

GHENT UNIVERSITY

RELATIONELE EN SEKSUELE VORMING (RSV) EN GENDER

Leerdoelstellingen ≠ invullen per leeftijd

1/ Jongeren zijn begeleid in hun seksuele ontwikkeling

- leren identificeren en beleven van eigen genderidentiteit en – rol en seksuele oriëntatie
- positieve lichamelijkheid en seksueel functioneren
- verantwoordelijkheid dragen voor eigen gedrag
- respect vragen voor zichzelf
- intimiteit en relatievaardigheid bijv. communicatie met partner
- rol van (sociale) media

GHENT UNIVERSITY

Bronnen: https://www.seksuelevorming.be/ en UNESCO International technical guidance on sexuality education. An evidence-informed approach

RELATIONELE EN SEKSUELE VORMING (RSV) EN GENDER

2/ Jongeren ontwikkelen attitudes, waarden en normen zodat hun seksuele en relationele leven gebaseerd is op wederzijdse toestemming, gelijkwaardigheid, rechten en autonomie.

- bewust zijn dat gender (normen) bestaan en een invloed hebben op het (seksuele) leven
- gender normen (van zichzelf, vrienden, familie etc.) leren erkennen en kritisch leren over reflecteren
- gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen erkennen
- seksuele voorkeur, oriëntatie, genderrol- of identiteit, relatie- of samenlevingsvorm aanvaarden van zichzelf en een ander
- gendergelijkheid kan bijdragen tot gelijkwaardige beslissingsneming van partners over seksualiteit en reproductiviteit en levensplanning

GHENT UNIVERSITY

Bronnen: https://www.seksuelevorming.be/ en UNESCO International technical guidance on sexuality education. An evidence-informed approach

RELATIONELE EN SEKSUELE VORMING (RSV) EN GENDER

3/ Jongeren vermijden risicogedrag. We willen hen in staat stellen om ongeplande zwangerschap, hiv en andere soa's, ongewenste seks en seksueel misbruik te voorkomen.

- beseffen dat elk individu liefde, seks, relaties en andere aspecten soms benaderen vanuit een ander perspectief
- gelijkwaardige relaties nastreven
- op een constructieve manier kunnen overleggen met de partner over intieme onderwerpen
- vaardigheden en zelfvertrouwen in seksuele situaties opbouwen
- een positief zelfbeeld en eigenwaarde opbouwen

Bronnen: https://www.seksuelevorming.be/ en UNESCO International technical guidance on sexuality education. An evidence-informed approach

RELATIONELE EN SEKSUELE VORMING (RSV) IN PRAKTIJK

Ervaringen uit het veld – Evelien Luts

GHENT UNIVERSITY

FACULTY OF MEDICINE
AND HEALTH SCIENCES

Bedankt!

SaraA.DeMeyer@UGent.be

http://www.geastudy.org/

GHENT
UNIVERSITY